

Ewa Dźwierzynska, Antoni Paliński

Uniwersytet Rzeszowski

Możliwości wykorzystania alternatywnych metod nauczania w procesie akwizycji języków obcych

Wzrost zainteresowania nauczaniem języków obcych w latach 70. XX wieku spowodował powstanie wielu metod nauczania języków obcych, które określane są jako alternatywne, niekonwencjonalne, humanistyczne. Metody te zostały wynalezione nie przez dydaktyków języków obcych czy lingwistów, lecz przez psychologów, pedagogów i psychoterapeutów. Metody alternatywne powstały po to, aby uatrakcyjnić proces nauczania i uczynić go bardziej efektywnym. Efektywność należy rozumieć jako skuteczność podejmowanych działań, ukierunkowanych na osiągnięcie sukcesu, a w przypadku nauczania języków obcych jest to skuteczność stosowanych w procesie nauczania metod i technik mierzona wynikami osiąganymi przez uczących się. Poszukiwanie nowych rozwiązań, wpływających na polepszenie jakości procesu nauczania i uczenia się języków obcych, jest obecnie nadrzędnym celem dydaktyki języków obcych.

Odpowiedni dobór metod nauczania ma więc niebagatelne znaczenie dla właściwego przebiegu procesu akwizycji języków obcych. Zgodnie z definicją B. Suchodolskiego, metody nauczania są to „systematycznie stosowane sposoby pracy nauczyciela z uczniami, umożliwiające uczniom opanowanie wiedzy oraz umiejętności stosowania jej w praktyce, jak również rozwinięcie ich zdolności i zainteresowań”¹. Metody nauczania powinny zapewniać skuteczne osiągnięcie zakładanych przez nauczyciela, zgodnych z programem nauczania celów dydaktycznych. Metoda nauczania jest to „możliwie optymalny, konsekwentnie stosowany sposób postępowania nauczyciela w celu przekazania uczniowi określonej wiedzy, umiejętności oraz nawyków”². Metoda nauczania „określa organizację procesu, jego tok, właściwe reguły i prawidłowości nauczania przy zastosowaniu określonej metody”³.

¹ B. Suchodolski, red., *Pedagogika*, Warszawa 1985, s. 350.

² A. Szulc, *Słownik dydaktyki języków obcych*, Warszawa 1994, s. 137.

³ J. Półturzycki, *Dydaktyka dla nauczycieli*, Płock 2002, s. 165.

Właściwa organizacja procesu dydaktycznego jest szczególnie istotna, gdy najczęściej stosowane metody i techniki nauczania oraz podręczniki nie zapewniają osiągnięcia odpowiedniego poziomu rozwoju poszczególnych sprawności językowych. Nauczyciele stosują różne, często skrajne procedury i techniki, właściwe różnym metodom nauczania, starając się dostosowywać je do potrzeb i możliwości uczniów. Dostosowanie procesu nauczania do osobowości ucznia, jego indywidualnych potrzeb i preferencji, wynika z zachodzących w dydaktyce języków obcych zmian, które polegają na przejściu od tradycyjnej dydaktyki, charakteryzującej się autorytarnym stylem nauczania, do nowoczesnej dydaktyki, dla której uczeń jest podmiotem wszelkich działań i partnerem wszelkich relacji dydaktycznych⁴.

Potrzeby dzisiejszej dydaktyki sprawiają, że w praktyce nauczania języków obcych coraz częściej stosowane są elementy różnych metod nauczania, wspierające kreatywność ucznia, organizowanie jego własnego procesu uczenia się, zmierzające do indywidualizacji nauczania. Realizacji tych zadań mogą służyć alternatywne metody nauczania języków obcych⁵. Za podstawowy cel tych metod uznano osiągnięcie kompetencji komunikatywnej, a nie lingwistycznej. Wspólnymi celami metod alternatywnych są:

- całościowość, czyli integracja i koordynacja kognitywnych, komunikacyjnych, emocjonalnych i fizyczno-praktycznych aspektów nauki;
- rozszerzenie relacji podmiot–przedmiot o wymiary: podmiot–podmiot, podmiot–otoczenie oraz podmiot–nauczyciel; podmiotem jest w tym przypadku uczeń z jednym wyjątkiem (Natural Approach) i z pewnymi ograniczeniami (Total Physical Response);
- pomijanie założeń językoznawczych w zakresie akwizycji języka; poświęcanie uwagi osobowości ucznia, jego rozwojowi, dążeniu do samorealizacji; brak z góry określonej progresji językowej, czy ustalonych treści nauczania;
- stworzenie opartego na zaufaniu klimatu do nauki, pozytywnej atmosfery, w celu rozwoju kreatywności ucznia, usuwania jego zahamowań w nauce i negatywnie oddziałujących czynników afektywnych;
- włączenie do zajęć językowych elementów niewerbalnych i parawerbalnych takich jak: mimika, gesty, muzyka, ćwiczenia relaksacyjne⁶.

Wśród metod alternatywnych należy wymienić:

Communicative Language Teaching (CLT);
 Community Language Learning (CLL);
 Silent Way (SW);
 Total Physical Response (TPR);
 The Natural Approach;
 Sugestopedia;
 Superlearning.

⁴ Zmiany w orientacji dydaktyki języków obcych w dydaktyce anglojęzycznej określane są jako „learner oriented teaching”.

⁵ W literaturze glottodydaktycznej spotykamy również termin „metody innowacyjno-alternatywne”.

⁶ W. Pfeiffer, *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Poznań 2001, s. 84–85.

Jedną z najczęściej stosowanych w nauczaniu języków obcych metod jest **Communicative Language Teaching (CLT)** – metoda komunikacyjna. Głównym jej założeniem jest opanowanie przez ucznia umiejętności komunikowania się w środowisku obcojęzycznym. Język jest narzędziem porozumiewania się, a metodę tę charakteryzuje znaczna liczba interakcji komunikacyjnych pomiędzy uczniami oraz pomiędzy uczniem i nauczycielem.

Aby prowadzone dialogi maksymalnie zbliżyć do warunków realnej komunikacji językowej, w czasie lekcji stosuje się znaczną ilość autentycznych pomocy dydaktycznych (np. rozkłady jazdy pociągów, lotów, znaki i tablice informacyjne, menu, opakowania po produktach itp.). Duży nacisk położony na rozwój umiejętności komunikacyjnych sprawia, że nawet w warunkach szkolnych uczniowie szybko zdobywają umiejętność praktycznego używania języka obcego i osiągają poziom swobodnej komunikacji.

Postawa nauczyciela, który nie traktuje pojawiających się w wypowiedziach uczniów błędów restrykcyjnie, nie przerywa wypowiedzi ucznia, aby dokonać korekty, pozwala skutecznie neutralizować obawy ucznia związane z poprawnością jego wypowiedzi. Pojawiające się błędy są omawiane po zakończeniu wypowiedzi czy dialogu. Ograniczona reakcja nauczyciela na drobne błędy redukuje obawę ucznia przed mówieniem i powoduje, że nauczanie staje się przyjemne i mniej stresogenne.

Gramatyka przekazywana jest w kontekście sytuacji komunikacyjnych. Uczniowie przyswajają sobie zasady gramatyczne w trakcie analizy utworzonych przez siebie zdań. Dla objaśnienia skomplikowanych zagadnień gramatycznych niejednokrotnie używany jest język ojczysty, co ma przyspieszać ich przyswajanie. Również polecenia podawane są przez nauczyciela w języku ojczystym.

Istotne znaczenie ma prezentacja elementów realioznawczych (np. literatura, architektura, malarstwo, muzyka) krajów posługujących się danym językiem w celu wzmocnienia wewnętrznej motywacji uczniów. Czynnikiem wpływającym w znacznym stopniu na zwiększenie motywacji jest poczucie sukcesu. Sukces jest również ważnym elementem metody reproduktywno-kreatywnej, której twórcą jest J. Henzel. Świadomość osiągnięć cząstkowych (postępów czynionych z lekcji na lekcję), a także sukcesu strategicznego, związanego z przechodzeniem do coraz wyższych form ćwiczeń językowych oraz wykonalność zadań stawianych przed uczącymi się powoduje, że nawet mniej zdolni są w stanie wywiązywać się z nich dobrze, co sprawia im zrozumiałą satysfakcję. Uczniów nie nuży nawet wykonywanie długich serii ćwiczeń artykulacyjnych i intonacyjnych ani wielokrotne reprodukcje tekstu, zdają sobie oni bowiem najwidoczniej sprawę z tego, iż takie wprawki, językowe są konieczne i prowadzą w perspektywie do twórczego operowania językiem⁷.

Często stosowaną w nauczaniu alternatywnym metodą, jest **Community Language Learning (CLL)** – nauczanie języka we wspólnocie. Jej twórcą jest ame-

⁷ Por. J. Henzel, *Podstawowe założenia metody reproduktywno-kreatywnej*, „Przegląd Rusycystyczny”, 1978, z. 3.

rykański psycholog i psychoterapeuta Ch.A. Curran⁸. Metoda ta została stworzona na podstawie obserwacji pracy z dorosłymi, którzy rozpoczęli naukę języka obcego. Nauczanie dorosłych związane jest z szeregiem zahamowań i barier, których głównymi przyczynami są strach przed porażką, wynikający z obawy, że nie będą w stanie wypowiedzieć się w języku obcym na odpowiednim poziomie, strach przed kompromitacją i krytyką ze strony grupy językowej, a także obawa związana z oceną i dominacją nauczyciela.

Zajęcia z języka obcego odbywają się w małych grupach, co ma sprzyjać wytworzeniu więzi, wzajemnego zaufania i poczucia bezpieczeństwa. Nauczyciel spełnia rolę „doradcy” oraz tłumacza, który początkowo pomaga uczniom podczas tworzenia przez nich wypowiedzi ustnych, tłumacząc im zdania z języka ojczystego. Ogranicza to stres powodowany koniecznością tworzenia własnych zdań w języku obcym.

W procesie nauczania ważne jest zaangażowanie zarówno procesów kognitywnych (umysłowych), jak i afektywnych (uczucia i emocje). Język nauczany jest kontekstowo, unika się uczenia izolowanych zdań bądź wyrazów. Twórca metody grupowego nauczania języka Ch.A. Curran zwracał uwagę na to, że jej skuteczność jest możliwa głównie dzięki zaangażowaniu uczuć i odniesieniu do zainteresowań ucznia. Działania takie wzmacniają motywację do nauki.

W tej metodzie nie ma z góry narzuconego programu nauczania i podręcznika. To uczniowie sami je tworzą, co wzmacnia motywację, wytwarzając przekonanie o tym, że są oni podmiotem, a nie przedmiotem nauczania. Tematy dyskusji są dowolne i uzależnione od słuchaczy. Zastosowanie tej metody redukuje obawy uczniów przed mówieniem i pobudza w nich motywację do wypowiedziania się w języku obcym. Wymaga ona jednak od nauczyciela kreatywności i pomysłowości w prowadzeniu zajęć, stosowania niekonwencjonalnych środków dydaktycznych.

Kolejną metodą, wyrosłą na bazie nurtu humanistycznego, jest tzw. *The Silent Way* – milcząca droga. Centralne znaczenie w tej koncepcji ma milczenie nauczyciela, który kieruje procesem nauczania w sposób niewerbalny, za pomocą takich środków, jak mimika, gesty czy też przy użyciu materiałów piśmiennych, kolorów. Nauczyciel powinien milczeć tak długo, jak to jest możliwe, aby zachęcić uczniów do maksymalnej aktywności. Nauczanie w tej metodzie podporządkowane jest uczeniu się i odbywa się poprzez odkrywanie, a nie zapamiętywanie i powtarzanie. Uczenie się jest rozumiane jako samodzielne, kognitywne tworzenie i sprawdzanie własnych hipotez językowych. Reguły gramatyczne są przyswajane indukcyjnie.

Metoda *Total Physical Response* (TPR) – metoda reagowania całym ciałem – została opracowana przez psychologa J. Ashera w latach 70. w USA. Ma ona ograniczone zastosowanie i jest wykorzystywana przede wszystkim na początkowym etapie nauczania. Podstawowym jej założeniem jest twierdzenie, że zapamiętywanie powinno być wzmacniane przez aktywność ruchową. Przyswajanie struktur i wyrazów języka obcego następuje w trakcie wykonywanych przez uczniów poleceń

⁸ Ch. Curran, *Counselling Skills Adapted to the Learning of Foreign Languages*, „Bulletin of the Menninger Clinic”, 1961, vol. 25.

nauczyciela (np. „wstań”, „podejź do okna”, „otwórz okno”, „zamknij drzwi”, itp.) poprzez zapamiętywanie zdań oraz uczenie się nazw przedmiotów. Fizyczne wykonywanie działań mownych wzmacnia osiągnięcia w nauce wskutek zakotwiczenia języka w pamięci ciała⁹. W metodzie tej zwraca się szczególną uwagę na rozumienie ze słuchu, które rozwijane jest w trakcie słuchania najpierw prostych, a potem coraz bardziej skomplikowanych struktur trybu rozkazującego.

Metoda *The Natural Approach* (NA) – podejście naturalne – opracowana została przez amerykańskiego psycholingwistę S. Krashena. Jej celem jest kształtowanie podstawowych sprawności komunikatywnych w drodze przyswajania podświadomego lub świadomego uczenia się. Nauczanie ukierunkowane na kształtowanie umiejętności komunikacyjnych niezbędnych w życiu codziennym ma doprowadzić do umiejętności prowadzenia konwersacji na tematy ogólne, porozumiewania się w miejscach publicznych (np. szkoła, dworzec, lotnisko, sklep, kino, restauracja), rozumienia wiadomości dostępnych w środkach masowego przekazu (gazety, czasopisma, książki, Internet, radio, telewizja).

Potrzebę naturalnej komunikacji wspomaga nauczyciel, który stara się stworzyć wolną od strachu, niewymuszoną atmosferę. Nauczanie języka ma prowadzić do osiągnięcia takiego stanu, w którym uczeń będzie mówił i myślał w języku docelowym. Metoda ta była prawdziwym przełomem w nauczaniu oraz źródłem inspiracji dla wielu zachodnioeuropejskich i amerykańskich odmian superuczenia.

Od lat 60. naukowcy z różnych dziedzin badali stan optymalnej sprawności uczenia się (ang. *Optimum Learning State*, OLS). Stan taki sprawia, że jesteśmy całkowicie pochłonięci tym, czego się uczymy i całkowicie rozumiemy materiał, którego się uczymy. Badania elektroencefalograficzne (EEG) wykazały, że kiedy uczymy się w stanie szczytowych możliwości, nasz mózg emituje fale elektromagnetyczne o częstotliwości 4–7 herców, czyli zawarte w przedziale fal teta¹⁰. Nie mamy możliwości świadomego wywoływania fal teta, związanych z optymalną sprawnością uczenia się, natomiast możemy świadomie wprowadzać organizm w stan głębokiego odprężenia. Fale teta oraz fale alfa (związane z głębokim odprężeniem i medytacją) leżą tuż obok siebie, w odległości zaledwie jednego herca. Fale alfa pozwalają nam dotrzeć do podświadomości, gdzie przechowywana jest znaczna część przyswajanych informacji. Ważne jest zatem osiągnięcie stanu odprężenia i relaksacji, który stanowi jeden z podstawowych warunków niezbędnych do szybkiego uczenia się. W oparciu o badania czynności mózgu stwierdzono, że zwiększenie naszej zdolności przyswajania nowych informacji jest możliwe przez wyeliminowanie napięcia fizycznego i psychicznego. Obserwacje wskazują, że niewielki stres może dopomóc w odtwarzaniu informacji, zaś zbyt duży sprawia, że tracimy zdolność koncentracji.

⁹ B. Anisimowicz, *Alternatywne nauczanie języków obcych w XX wieku. Sugestopedia*, Warszawa 2000, s. 46.

¹⁰ Typowym stanom świadomości odpowiadają następujące fale mózgowe:

- Fale beta (13–30 Hz) – świadoma przytomność i marzenia,
- Fale alfa (8–12 Hz) – odprężenie i medytacja,
- Fale teta (4–7 Hz) – intensywne emocje lub koncentracja.

Aby wyzwolić fale teta, J.M. Stine proponuje:

- zastosowanie głębokiego oddychania w celu wytworzenia OLS;
- zastosowanie technik relaksacyjnych w celu pogłębienia OLS;
- zastosowanie afirmacji w celu utrwalenia OLS¹¹.

Wszystkie te działania mają na celu wyciszyć psychikę, zaopatrzyć ciało i mózg w energię, spowolnić aktywność mózgu, tak by znalazł się w stanie głębokiej relaksacji (8–12 Hz), który pełni rolę przejścia do stanu teta (stanu optymalnej sprawności uczenia się). Wiele osób osiąga taki stan posługując się medytacjami lub ćwiczeniami odprężającymi, głównie głębokim oddychaniem lub słuchaniem pewnych rodzajów muzyki.

Obecnie wielu badaczy jest przekonanych, że najszybciej i najbardziej efektywnie przyswajamy informacje, kiedy mózg znajduje się w stanie gotowości i odprężenia zarazem. Taki stan możemy osiągnąć przy pewnych rodzajach medytacji lub słuchając relaksującej muzyki¹². Możliwości wpływu relaksującej muzyki na podwyższenie efektów pamięciowych legły u podstaw sugestopedii G. Łozanowa.

Sugestopedia została opracowana na początku lat 60. przez bułgarskiego lekarza Georgija Łozanowa. Uczony ten doszedł do wniosku, że człowiek wykorzystuje tylko niewielką część mocy swego mózgu (około 4%).

Podstawowymi elementami tej metody są:

- wprowadzenie w specyficzny stan relaksacji, w którym umysł pozostaje w pełnej koncentracji oraz gotowości do przyjmowania i asymilowania nowych informacji. Dążenie do tego, aby fale mózgowo funkcjonowały na poziomie alfa – 8–13 Hz (stan taki osiąga się podczas głębokiej medytacji);
- zwolnienie bicia serca (z 70–80 uderzeń na minutę do 60), lekki spadek ciśnienia krwi w trakcie słuchania muzyki barokowej;
- przedstawianie informacji (mówienie lub czytanie) w sposób interesujący, z odpowiednią intonacją, rytmem, ekspresją;
- wstrzymywanie oddechu podczas uczenia się, opanowanie odpowiednich technik oddechowych.

G. Łozanow podjął próbę zastosowania muzyki barokowej do wspomagania pamięci zarówno przed rozpoczęciem nauki, jak i w czasie jej trwania. W metodzie tego uczonego muzyka wykorzystywana jest na trzy sposoby:

- jako muzyka wprowadzająca, która pomaga odprężyć się i osiągnąć stan umysłu optymalny dla nauki;
- jako „koncert aktywny”, podczas którego informacje są odczytywane do wóru ekspresywnej muzyki;

¹¹ J.M. Stine, *Możesz podwoić moc swojego umysłu*, Warszawa 1999, s. 42–46.

¹² Niektóre techniki przyspieszonego uczenia oparte są na muzyce barokowej. Tempo wielu kompozycji z epoki baroku jest podobne do częstotliwości wykorzystywanej przez nasz mózg, gdy znajduje się on w stanie koncentracji i odprężenia jednocześnie. Informacje przyswajane w takt takiej muzyki wpływają do naszej podświadomości, przyspieszając w ten sposób proces uczenia się (G. Dryden, J. Vos, *Rewolucja w uczeniu*, Poznań 2003, s. 135).

• jako „koncert pasywny”, w trakcie którego uczeń wysłuchuje nowych informacji odczytywanych spokojnym tonem na tle muzyki barokowej, pomagającej przenieść te informacje do pamięci długotrwałej.

Muzyka w nauczaniu sugestopedycznym jest więc stosowana w celu odprężenia, pobudzenia mózgu do odbioru nowych informacji i przeniesienia ich do pamięci długotrwałej. Niewątpliwie warto zastanowić się nad wpływem muzyki na zapamiętywanie. Jednak mechanizm jej oddziaływania na procesy poznawcze jest złożony i wymaga uwzględnienia różnych czynników. Są one związane z właściwościami muzyki, takimi jak tempo, wysokość dźwięku, rodzaj instrumentu, występowanie lub brak warstwy wokalne. Wpływ muzyki na odbiorcę zależny jest również od jego indywidualnych cech (np. styl poznawczy, cechy temperamentu czy osobowości), jego preferencji muzycznych czy wcześniejszego doświadczenia z muzyką¹³.

G. Łozanow w swych eksperymentach z metodą sugestopedyczną uzyskał wyniki, które podważają krzywą zapominania H. Ebbinghausa (dla materiału przyswojonego sugestopedycznie). Stwierdził on, że materiał opanowany w sposób sugestopedyczny był lepiej odtwarzany po pewnym czasie niż bezpośrednio po eksperymencie¹⁴. Kolejnym rezultatem prowadzonych przez kilka lat badań był wniosek, że każdego z nas charakteryzuje „optymalny stan sprzyjający nauce”. Mamy z nim do czynienia, „gdy częstotliwości oddechów i uderzeń serca oraz fal mózgowych są zsynchronizowane, a ciało odprężone, nasz umysł pozostaje wtedy w stanie koncentracji i gotowości do przyjmowania nowych informacji”¹⁵. Jak słusznie zauważa W. Pfeiffer, niektóre czynniki, współlistniejące w procesie przyswajania języka obcego, bywają absolutyzowane, a nawet demonizowane, jak np. wyżej omówiona metoda szybkiego opanowania języka w warunkach relaksujących technik nauczania sugestopedycznego¹⁶.

Wzrost zainteresowania językami obcymi w ostatnich latach przyczynił się do znacznej komercjalizacji nauczania. Powstało szereg metod, które bazują na metodach już znanych. Nie są to nowe propozycje, dotyczące nauczania języków obcych, lecz zmodyfikowane wersje znanych już metod. Stosowane w nauczaniu, ukierunkowane są na realizację celów marketingowych. Wiele z nich wiąże się ze znacznymi nakładami finansowymi, jak na przykład, szeroko reklamowany system nauczania SITA. Metody supernauczania wymagają specjalnego sprzętu, zapewniającego stan relaksacji, np. kaset czy płyt kompaktowych z nagraniami audytywnymi i audiowizualnymi. SITA Learning System – to sugestopedia obudowana specjalnymi (drogimi) akcesoriami techniczno-dydaktycznymi, która znajduje zastosowanie w nauczaniu komercyjnym. Coraz częściej stosowana jest również metoda Callana, która w świetle założeń programowych gwarantuje nawet czterokrotnie lepsze rezul-

¹³ B. Perczak, *Wpływ muzyki na pamięć*, [w:] E. Czerniawska, red., *Pamięć: zjawiska zwykłe i niezwykłe*, Warszawa 2005, s. 120.

¹⁴ B. Anisimowicz, *Alternatywne nauczanie...*, s. 101.

¹⁵ Za: G. Dryden, J. Vos, *Rewolucja...*, s. 311.

¹⁶ W. Pfeiffer, *Nauka języków...*, s. 98.

taty niż osiągane w nauczaniu tradycyjnym. Zapowiadane przez twórców tej metody sukcesy należy jednak traktować raczej jako chwytły reklamowe, niż procedury wnoszące rzetelny wkład w rozwój nauczania języków obcych.

Wyżej zaprezentowano jedynie najczęściej stosowane w nauczaniu alternatywnym metody. W literaturze glottodydaktycznej opisywana jest większa ich liczba¹⁷.

Obecnie, szerokie zastosowanie w nauczaniu języków obcych znajdują również komputerowe programy edukacyjne, których zadaniem jest wspierać i uatrakcyjnić nauczanie języków. Nauczanie języka z wykorzystaniem komputera znane jest pod nazwą CALL (ang. *Computer Assisted Language Learning*). Wykorzystanie programów komputerowych wydatnie wspomaga nauczanie szczególnie niektórych sprawności językowych, takich jak czytanie i słuchanie. Programy te jednak nie zastępują wzajemnych interakcji ucznia i nauczyciela w procesie dydaktycznym, zwłaszcza w początkowym okresie nauczania, gdy niezbędna jest jego pomoc w eliminowaniu błędów oraz kształtowaniu kompetencji komunikacyjnej. Rozwój nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych jest wyzwaniem dla dydaktyki języków obcych. Niezbędne staje się również wykorzystanie Internetu jako nowego medium informacji i komunikacji.

Pomimo podejmowanych przez dydaktyków, lingwistów i nauczycieli języków obcych wysiłków, dotychczas nie udało się wypracować uniwersalnej metody nauczania, która pozwalałaby uzyskiwać wysokie wyniki nauczania niezależnie od warunków. Jak słusznie zauważa W. Pfeiffer, „nie ma i nie może istnieć jedna najlepsza uniwersalna metoda, nie ma i nie mogą istnieć najlepsze i zarazem uniwersalne materiały nauczania”¹⁸. Efektywność nauczania nie może więc być zapewniona przez opracowanie skutecznej metody. Jest ona zależna nie tylko od właściwie określonych celów nauczania, lecz również od metodycznie i organizacyjnie dobrze zaprogramowanej nauki.

Ze względu na swą specyfikę, nauczanie języków obcych musi odbywać się w sposób systematyczny i długotrwały. Należy pamiętać, że nawet najlepsze metody nie zastąpią zaangażowania, chęci do nauki i systematycznej pracy. Dobór odpowiedniej metody nauczania powinien być w znacznym stopniu zależny od indywidualnych celów, dla których uczniowie przyswajają języki obce i być zgodny z ich predyspozycjami, z wiekiem czy ilorazem inteligencji. Skuteczne opanowywanie języka uwarunkowane jest wieloma czynnikami, wśród których należy nazwać również stosowane przez nauczyciela metody nauczania i procedury dydaktyczne, jak też podejście ucznia do nauki i jego motywację do opanowania języka obcego.

Doświadczenia nauczycieli języków obcych oraz własna praktyka dydaktyczna pozwalają stwierdzić, że stosowanie na lekcjach elementów alternatywnych metod nauczania pozwala na wzrost motywacji do nauki i większe zaangażowanie uczniów, co z kolei pozytywnie wpływa na wyniki nauczania.

¹⁷ Szczegółowy opis tych metod znajduje się [w:] D. Larsen-Freeman, *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford University Press 2000; M. Byram (ed.), *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*, Routledge, London & New York, 2000.

¹⁸ W. Pfeiffer, *Nauka języków...*, s. 98.

Literatura

- Asher J., *Learning another language through actions: The complete teacher's guidebook*, Los Gatos 1977
- Brown H. D., *Teaching by Principles. An interactive approach to language pedagogy*, New York 1994
- Dodson C. J., *Language Teaching and the Bilingual Method*, London 1972
- Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu* (tłum. z ang. B. Józwiak), Poznań 2003
- Henzel J., *Nauczanie języka rosyjskiego metodą reprodukcyjno-kreatywną*, Kraków 1978
- Trawiński M., *An Outline of Second Language Acquisition Theories*, Kraków 2005
- Wilczyńska W., *Uczyć się czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego*, Poznań 1999
- Wróbel J., *Kłębek wełny Ariadny a glottodydaktyka – w leksykalnym labiryncie metod innowacyjno-alternatywnych*. „Języki Obce w Szkole” 2006, nr 1